

प्रदेश सरकार
सामाजिक विकास मन्त्रालय
प्रदेश नं: १ विराटनगर
आयोजना कार्यक्रम तथा वजेट संचालन निर्देशिका

१. प्रस्तावना

प्रदेश सरकारको सांगठनिक संरचना र प्रशासनिक इकाईहरूको प्रयास व्यवस्था नभएको अवस्थामा पनि प्रदेशका कार्यहरूलाई सुचारु रूपले संचालन गर्न विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको व्यवस्थापन गर्न नेपालको संविधानको धारा १७४, प्रदेश सरकार कार्य विभाजन नियमावली, आर्थिक कार्यविधि ऐनको अनुसूची-३, समपुरक अनुदान तथा विशेष अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छेद-६ समेतलाई मनन गरी प्रदेश सरकारको बजेट तथा कार्यक्रमहरूलाई सुव्यवस्थित ढङ्गले संचालन गर्न यो निर्देशिका तयार गरिएको छ ।

२. पृष्ठभूमि :

प्रदेश सरकार कार्य विभाजन नियमावली २०७४ मा सामाजिक विकास मन्त्रालयले सम्पादन गर्ने ५८ वटा कार्य जिम्मेवारी प्रदेश सरकारका प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रमहरू तथा आ.व. ०७४।०७५ को स्वीकृत वजेट तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्ने प्रयोजनका लागि यो निर्देशिका जारी गरिएको छ । प्रस्तुत निर्देशिका तयार गर्ने क्रममा नेपालको संविधान-२०७२ का प्रावधानहरू, संघीय सरकारको अनुदान निर्देशिका, प्रादेशिक तथा प्रदेश सरकार मन्त्रीपरिषदबाट पारित निर्देशिका (कार्यविधि) समेतलाई आधार लिइएको छ । आ.व. ०७४।०७५ का लागि प्रदेश संसदबाट पारित बजेट तथा कार्यक्रममा विनियोजित बजेट भित्र रही निम्न विधिबाट प्रदेश मन्त्रालय, संघीय इकाईहरू र स्थानीय तह मार्फत बजेट कार्यान्वयन गर्न जारी गरिएको यो निर्देशिका माननीय मन्त्री ज्यूबाट स्वीकृत भई आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको सहमति प्राप्त भएपछि लागू हुनेछ ।

३. निर्देशिकाको नाम :

कार्यक्रम तथा वजेट संचालन निर्देशिका-२०७५

४. आयोजना/कार्यक्रमको माग तथा प्रस्तावको आधार :

आयोजनाको/कार्यक्रमको माग तथा प्रस्ताव मागमा आधारित (Demand based) होस् भन्ने उद्देश्यले सम्बन्धीत व्यक्ति, संघ, संस्था, समुदाय, टोल-समुह आदिबाट आयोजना/कार्यक्रमको माग निम्न आधारहरू भित्र रही हुनुपर्दछ (निवेदनको ढाँचा निम्न अनुरूप हुनुपर्नेछ) ।

१. वजेट वा कार्यक्रम माग गर्ने निकाय संस्थाको नाम
२. आयोजना/ कार्यक्रमको नाम
३. आयोजना/ कार्यक्रम संचालन हुने स्थान (प्रदेश, जिल्ला, निर्वाचन क्षेत्र, न.पा./गा.पा., वडा, टोल/समूह)
४. आयोजना/कार्यक्रम संचालन गर्ने संस्था/समूह/टोल
५. आयोजना/ कार्यक्रमको लक्षित वर्ग (घरधुरी संख्या, जात-जाति क्षेत्र वर्ग, महिला, पुरुष आदि)
६. आयोजनाको आवश्यकता र प्राथमिकता
७. आयोजनाको लागत
८. आयोजना सम्पन्न गर्न लाग्ने समय

९. आयोजनबाट प्राप्त हुने प्रतिफल
१०. आयोजना सम्पन्न भएपछि सो क्षेत्रको जनताको जिवनस्तरमा आउन सक्ने सुधार
११. विगतमा सो आयोजना/कार्यक्रम संचालन भए नभएको/ भएकोमा सो कार्यक्रम केन्द्र, स्थानीय तह वा NGO/INGO, संघ-संस्था, समुह कुनबाट संचालन भएको थियो संचालनको अवस्था के छ ? सो आयोजना/कार्यक्रम नयाँ हो वा निरन्तर चलिरहेको क्रमागत हो सो समेत एकिन गर्ने (खुलाउने)
१२. सो आयोजना कार्यक्रम अन्य निकायबाट संचालन भए/नभएको संचालनका लागि अन्य निकायबाट वजेटको व्यवस्था भै आएको नआएको
१३. माग गरिएको आयोजना/कार्यक्रममा स्थानीय निकाय, संघ-संस्थाबाट हुने योगदान

५. आयोजना /कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापनका लागि निर्देशन :

प्रदेश सामाजिक विकास मन्त्रालयका लागि आ.व. ०७४/०७५ का लागि विनियोजित समानीकरण अनुदानको रकमबाट मन्त्रालयमा प्राप्त आयोजना कार्यक्रमहरूको छनौट गरी सो कार्यक्रम तथा योजनाहरू स्थानीय तह मार्फत आयोजना/कार्यक्रमको संचालन गर्ने गराउने प्रयोजनका लागि निम्न निर्देशनहरूको पालना गर्नुपर्नेछ ।

१. तोकिएको क्षेत्र, विषय, क्रियाकलाप र कार्यमा मात्र वजेट खर्च गर्नुपर्नेछ ।
२. आयोजना कार्यक्रमको संचालन र व्यवस्थापन गर्दा वजेट खर्च गर्दा संवैधानिक व्यवस्था, प्रदेश मन्त्रिपरिषदबाट पारित निर्देशिका, आर्थिक कार्यविधि ऐनमा भएको व्यवस्था, समपुरक र विशेष अनुदानमा भएका व्यवस्था समेतलाई पालना गर्नुपर्नेछ ।
३. आयोजना कार्यक्रमको खर्च गर्दा मितव्ययिताको नीति अवलम्बन गर्नुपर्नेछ । खर्चको औचित्य प्रतिफल उपलब्धी/नतिजा मापनयोग्य र सान्दर्भिक हुन आवश्यक हुन्छ ।
४. सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र नियमावलि २०६४ का प्रावधानहरूको पूर्ण रूपले पालना गर्नुपर्ने छ ।
५. प्रदेश सरकार मन्त्रीपरिषदबाट स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा आएको कार्यक्रम तथा खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७५ को पालना गर्नु पर्दछ ।
६. खर्चको लेखा प्रचलित लेखाका सिद्धान्त अनुरूप तोकिएको ढाँचामा यथार्थ वित्तिय अवस्था खुल्ने गरी खुलस्त गर्नुपर्नेछ ।
७. आयोजना कार्यक्रममा भएको खर्चको विवरण सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।
८. प्रचलित लेखा परिक्षण ऐनका आधारमा लेखा परिक्षण गराई वित्तिय जवाफदेहिता एवं जिम्मेवारीको वहन सुनिश्चित हुनु पर्दछ ।
९. आयोजना कार्यक्रमको अनुगमन गरी सो को नियमित प्रतिवेदन यस मन्त्रालयमा उपलब्ध गराउने कार्य सम्बन्धीत स्थानीय तहको हुनेछ ।
१०. आयोजना संचालन व्यवस्थापन गर्ने क्रममा कुनै पनि प्रकारका जालसाजि पूर्ण कार्य, हिनामिना भ्रष्टचारजन्य कार्यहरू भएमा आयोजना संचालकहरू जिम्मेवार रहने छन् ।
११. सम्बन्धीत स्थानीय तह मार्फत उपलब्ध गराइने वजेटको खर्च गर्ने लेखा राख्ने, लेखापरिक्षण गराई फरफराक गराउने जिम्मा स्थानीय तहको हुनेछ ।
१२. आयोजना/कार्यक्रम संचालन गर्दा कुनै हानि नोक्सानी भएमा उक्त कार्यमा संलग्न रहने संचालक, व्यवस्थापक तथा सम्बन्धीत कर्मचारीसँग अशुल उपर गरिनेछ ।

२
प्रदेश सचिव

६. अनुगमन/मुल्यांकनको व्यवस्था :

आयोजना कार्यक्रमहरूको अनुगमन मुल्याङ्कन यस मन्त्रालयबाट हुनेछ । अनुगमन मुल्याङ्कनका लागि आयोजना कार्यक्रमहरूको onsite तथा offsite visit का साथै तथ्याङ्कहरू संकलन एवं प्रगती प्रतिवेदनहरूको समिक्षा हुनेछ । अनुगमन मुल्याङ्कन मन्त्री ज्यू को संयोजकत्वमा हुनेछ । मन्त्रालयका प्रतिनिधिहरू रहेको अनुगमन मुल्याङ्कन समितिबाट अनुगमन मुल्याङ्कन हुनेछ । आयोजना कार्यक्रमको प्रगती विवरण यस मन्त्रालयमा उपलब्ध गराई समिक्षा गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । अनुगमन मुल्याङ्कनका लागि निम्न समितिको समेत व्यवस्था हुनेछ ।

संयोजक - माननीय मन्त्री, सामाजिक विकास मन्त्रालय

सदस्य - सचिव, सामाजिक विकास मन्त्रालय

सदस्य - सचिव, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषदको कार्यालय

सदस्य - सचिव, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

सदस्य सचिव - प्रशासन, योजना तथा अनुगमन महाशाखा प्रमुख, सामाजिक विकास मन्त्रालय

अनुगमन मुल्याङ्कनको offsite visit को लागि सामाजिक विकास मन्त्रालय तथा मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषदको कार्यालय, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयका प्रतिनिधिहरूलाई आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्न सकिनेछ ।

७. अन्य व्यवस्था :

आयोजना/कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन र बजेट व्यवस्थापन गर्दा माथि उल्लेखित विषयहरूका साथै संवैधानिक तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन , २०७४ तथा निम्न अनुसूचीमा भएका प्रावधानहरूलाई समेत पालना गरि कार्य सम्पादन गर्नुपर्नेछ ।

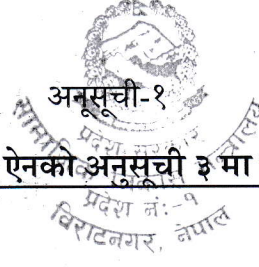
नेपालको संविधानको धारा ६०को उपधारा (५) मा प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो श्रोतबाट उठने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून वमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

संविधानको धारा २३२ को उपधारा (१) मा संघ, प्रदेश र स्थानीय तह विचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तीत्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था गरिएको छ । उपधारा (८) मा नेपाल सरकारले आफै वा प्रदेश सरकार मार्फत गाउँपालिका वा नगर कार्यपालिकालाई संविधान र संघिय कानून वमोजिम आवश्यक सहयोग गर्न र निर्देशन दिन सक्ने त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु गाउँपालिका र नगरपालिकाको कर्तव्य हुने व्यवस्था छ ।

संविधानको अनुसूची-९ मा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको साझा सूचीको समेत व्यवस्था रहेको छ । संविधानका यि मुल्य मान्यताहरूलाई आयोजनाको व्यवस्थापन र संचालन गर्दा महत्व दिइनेछ ।

आयोजनाको संचालन र व्यवस्थापनका सम्बन्धमा यि उल्लेखित आधारहरूका साथै निम्न अनुसूचीहरूलाई समेत ध्यान दिइनेछ ।

३ प्रदेश सचिव

आर्थिक कार्यविधि ऐनको अनुसूची ३ मा भएको व्यवस्था

आयोजना स्वीकृति आधार र तरिका

१. आयोजना स्वीकृतिको आधार

अधिकार प्राप्त अधिकारीले निम्न सूचना एवं जानकारीको आधारमा मात्र आयोजना वा कार्यक्रम स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।

१.१ आयोजनाको रूपरेखा

१.१.१ आयोजनाको उद्देश्य

१.१.२ आयोजनाको क्षेत्र

१.१.३ आयोजनाको कार्यान्वयन अवधि

१.२ आयोजनाको कूल लागत अनुमान रु.

१.२.१ विकास तथा निर्माण लागत

१.२.२ सञ्चालन लागत

१.२.३ अन्य (अनुदान दिनु पर्ने भए सो खुलाउने)

१.३ लागत व्यहोरिने स्रोत

१.३.१ नेपाल सरकार

१.३.२ बाह्य सहयोग

ऋण

अनुदान

१.४ आयोजनाबाट प्राप्त हुने प्रतिफल

१.४.१ उत्पादन वृद्धिमा पुग्ने सहयोग वा योगदान

१.४.२ रोजगारीमा हुने वृद्धि

१.४.३ आयोजनाको आन्तरिक प्रतिफल

१.४.४ अन्य आर्थिक सामाजिक प्रतिफल

आर्थिक:

सामाजिक:

१.५ आयोजनाको आर्थिक विश्लेषण

१.५.१ लागत लाभको अनुमानित अनुपात

१.५.२ लागत प्रभावकारीताको अनुमान

१.६ आयोजना कार्यान्वयन र खर्च तालिका

वर्ष	प्रमुख कार्य र परिमाण			लागत अनुमान			
	प्रमुख कार्य	इकाई	परिमाण	विकास निर्माण	सञ्चालन	अन्य	जम्मा

१.७ आयोजना कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने जनबल र प्रमुख निर्माण सामग्री

प्रदेश सचिव

१.७.१ आवश्यक पर्ने जनबल

वर्ष	संख्या

१.७.२ निर्माण सामग्री

वर्ष	निर्माण	इकाई	परिमाण

१.८ आयोजना सञ्चालन प्रस्ताव

आयोजना चरणको कार्य सम्पन्न भइसकेपछि सञ्चालन अवस्थामा कसरी त्यसको सञ्चालन गरिने हो, सञ्चालन खर्च कति लाग्न सक्दछ र कति आय आर्जन गर्न सकिन्छ वा उपभोक्तालाई हस्तान्तरण कहिले गर्ने सो खुलाउनु पर्दछ ।

१.८.१ सञ्चालन प्रवन्ध

१.८.२ खर्च अनुमान:- कम्तीमा तीन वर्षको लागि

१.८.३ उपभोक्तालाई हस्तान्तरण गरिने योजना भए नेपाल सरकारको सहयोग आवश्यक पर्ने वा नपर्ने:

१.८.४ सम्भावित आय आर्जन कम्तीमा तीन वर्षको

अनूसूची-२

समपूरक अनुदान माग निवेदन

अनुदान माग गर्ने निकायको नाम-

ठेगाना-

फोन/ई-मेल/फ्याक्स-

कार्यक्रम/आयोजनाको नाम-

कार्यक्रम/आयोजनाको कुल लागत रु.-

आयोजनावाट लाभान्वित संभाव्य जनसंख्या -

आयोजना सम्पन्न गर्न लाग्ने समय -

कूल लागतमा प्रदेश वा स्थानीय तहको अनुपात रकम -

अन्य निजी तथा गैर सरकारी क्षेत्रको अनुपात रकम -

नेपाल सरकारले व्यहोर्ने रकम-

संलग्न आवश्यक कागजातहरू -

१.....

२.....

३.....

आधिकारीक दस्तखत -

पद -

मिति -

प्रदेश सचिव

आयोजनाको म्याद थप गर्दा पेश गर्नु पर्ने निवेदनको ढाँचा

आयोजनाको नाम -

ठेगाना-

फोन/ई-मेल/फ्याक्स-

आयोजनाको कुल लागत रु.-

आयोजना शुरु भएको मिति-

आयोजना सम्पन्न गर्न तोकिएको अवधी -

हालसम्म भएको कार्यप्रगति प्रतिशत-

हालसम्म भएको खर्च रकम रु.-

संलग्न आवश्यक कागजातहरू:

१. आयोजनाको हालसम्म सम्पन्न भएको कार्य प्रथतिको विस्तृत विवरण.....
२. तोकिएको समयमा आयोजना सम्पन्न हुन नसक्नुको आधारभूत कारण.....
३. आयोजना समयमा सम्पन्न हुन नसक्नुमा जिम्मेवार व्यक्ति वा निकायको नाम .....

आधिकारीक दस्तखत -

पद -

मिति -

अनूसूची-३

विशेष अनुदान माग निवेदन

अनुदान माग गर्ने निकायको नाम-

ठेगाना-

फोन/ई-मेल/फ्याक्स-

कार्यक्रम/आयोजनाको नाम-

कार्यक्रम/आयोजनाको कुल लागत रु.-

आयोजनाबाट लाभान्वित संभाव्य जनसंख्या -

आयोजना सम्पन्न गर्न लाग्ने समय -

संलग्न आवश्यक कागजातहरू -

१.....

२.....

३.....

आधिकारीक दस्तखत -

पद -

मिति -

प्रदेश सचिव

आयोजनाको म्याद थप गर्दा पेश गर्नु पर्ने निवेदनको ढाँचा

आयोजनाको नाम -

ठेगाना-

फोन/ई-मेल/फ्याक्स-

आयोजनाको कुल लागत रु.-

आयोजना शुरु भएको मिति-

आयोजना सम्पन्न गर्न तोकिएको अवधी -

आयोजनाबाट प्रभावित हुने जनसंख्या र क्षेत्रफल-

हालसम्म भएको कार्यप्रगति प्रतिशत-

हालसम्म भएको खर्च रकम रु.-

संलग्न आवश्यक कागजातहरु:

१. आयोजनाको हालसम्म सम्पन्न भएको कार्य प्रथतिको विस्तृत विवरण.....
२. तोकिएको समयमा आयोजना सम्पन्न हुन नसक्नुको आधारभूत कारण.....
३. आयोजना समयमा सम्पन्न हुन नसक्नुमा जिम्मेवार व्यक्ति वा निकायको नाम .....

आधिकारीक दस्तखत -

पद -

मिति -

प्रदेश सचिव

